

**Матеріали X міжнародної
науково-практичної конференції**



**Теоретичні і прикладні напрямки
розвитку туризму та рекреації
в регіонах України**



31 жовтня – 01 листопада 2024 року

Міністерство освіти і науки України
*Український державний центр національно-патріотичного виховання,
краєзнавства і туризму учнівської молоді*
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Луцький національний технічний університет
Старопольська вища школа в Кельце (Польща)
Вища соціально-економічна школа (Пшеворськ, Польща)
Університет харчових технологій (Пловдив, Болгарія)
Федерація спортивного туризму України
ГО "Цифровізація туризму та культури"

Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України

Матеріали
X міжнародної науково-практичної конференції

31 жовтня - 1 листопада 2024 року

Київ - 2024

УДК 338.48(477)(06.552)

Т33

Друкується згідно з рішенням Вченої ради географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол № 3 від 25.10.2024 року)

Редакційна колегія:

Любіцева О.А. – доктор географічних наук, професор

Горбунов О.В. – кандидат економічних наук, президент Федерації спортивного туризму України

Колотуха О.В. – доктор географічних наук, професор, перший віцепрезидент Федерації спортивного туризму України

Кухцінський А. – доктор габлітований, професор СтАПН (Польща)

Матвійчук Л.Ю. – доктор економічних наук, професор

Намлів Є. – доктор з економіки (PhD), професор (Польща)

Наровлянський О.Д. – кандидат педагогічних наук

Ніколова-Алексієва В. – доктор з економіки та менеджменту (PhD), професор (Болгарія)

Яворська В.В. – доктор географічних наук, професор

Т33 Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України: матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції. Збірник наукових праць / За заг. ред. д.геогр.н. О.В. Колотухи. Дніпро: Середняк Т. К., 2024. 340 с.

ISBN 978-617-8489-60-1

У матеріалах конференції розглядаються проблеми та напрямки повоєнного відновлення сфери туризму та рекреації України, географічні аспекти туризму та рекреації, економічні проблеми розвитку туризму, менеджмент та маркетинг в туризмі, психолого-педагогічні та правові аспекти туризму та рекреації, підготовка фахівців з туризму, теоретичні, методичні та організаційні основи спортивного туризму та активної рекреації, екологічні аспекти туризму та рекреації, наукові засади краєзнавчого туризму.

УДК 338.48(477)(06.552)

ISBN 978-617-8489-60-1

© КНУШ 2024

Професійний розвиток фахівців фізичної культури та спорту у контексті здоров'язберезувальних тенденцій

У статті зазначається, що сьогодні актуалізує питання якісної й ефективної професійної підготовки майбутніх фахівців, зокрема фахівців з фізичної культури та спорту. Говориться про те, що фахівці фізичної культури та спорту мають бути провідниками у контексті формування у населення навичок дотримання принципів здорового способу життя, тому якісна професійна підготовка зазначених фахівців покладається на заклади вищої освіти. Аналізується освітньо-професійна програма «Фізична культура і спорт», що впроваджена в освітній процес Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» кафедрою фізичної культури та спорту. Акцентується, що професійна підготовка у закладі вищої освіти не може бути остаточною, а здобувачі освіти мають постійно вдосконалювати набуті знання та навички через пролонгований професійний розвиток.

Ключові слова: фахівці фізичної культури та спорту, освітньо-професійна програма, професійний розвиток, заклад вищої освіти.

Plachynda T. Professional development of physical culture and sports specialists in the context of health-preserving trends. *The article notes that the issue of high-quality and effective professional training of future specialists, in particular specialists in physical culture and sports, is becoming more relevant today. It is said that specialists in physical education and sports should be leaders in the context of the formation of the population's skills in observing the principles of a healthy lifestyle, therefore, high-quality professional training of these specialists relies on institutions of higher education. The educational and professional program "Physical Culture and Sport" implemented in the educational process of the National University "Poltava Polytechnic named after Yuri Kondratyuk" by the Department of Physical Culture and Sports is analyzed. It is emphasized that professional training in an institution of higher education cannot be final, and students of education must constantly improve the acquired knowledge and skills through prolonged professional development.*

Keywords: physical culture and sports specialists, educational program, professional development, higher education institution.

Вступ. Наразі освітня галузь України в ускладнених умовах вимушена знаходити ефективні шляхи вдосконалення освітнього процесу задля формування висококомпетентних і конкурентоспроможних фахівців різних галузей, зокрема фізичної культури та спорту. Глобалізація й інтеграція вищої освіти у європейський і світовий простір передбачає підвищення якості національних освітніх систем, забезпечивши ефективне надання освітніх послуг, зробивши їх більш привабливими, змістовно вдосконаленими,

створивши умови для міграції здобувачів освіти та професійного обміну між викладачами й ученими тощо [3]. Тому, з метою позитивних змін, актуалізується питання якісної професійної підготовки та професійного розвитку нової генерації фахівців фізичної культури та спорту, які мають стати провідниками у формуванні здорового способу життя громадян України. Всі види туризму (спортивний, краєзнавчий, активна рекреація тощо) мають чимале значення у дотриманні принципів здорового способу життя та оздоровлення населення. У цьому контексті, професійна підготовка та розвиток зазначених фахівців має бути спрямована на формування навичок роботи з населенням щодо здоров'язбережувальних тенденцій та готовності до пролонгованого професійного розвитку.

Професійний розвиток фахівця як наукова проблема є предметом вивчення науковців різних галузей, а саме: психології праці, професійної педагогіки, психології професійного розвитку, психології діяльності та ін. Так, Жидецька С.В., Землянська О.В., Козирев М.П., Козловська Ю.Р., Саркісова О.М., Хоржевська І.М. та інші опікувалися питанням професійного становлення фахівців. Окремі аспекти проблеми професійного розвитку фахівців розкрили у своїх працях Андрух В.С., Гришин Ю.М., Лефтеров В.О., Скрипник М.І., Ягулов В.В. та ін. Водночас питання професійного розвитку фахівців фізичної культури та спорту не було спеціальним предметом дослідження науковців.

Метою дослідження є актуалізація питання професійного розвитку фахівців фізичної культури і спорту як під час підготовки у закладі вищої освіти, так і у подальшій професійній діяльності.

Методи дослідження. Під час виконаного дослідження застосовувалися теоретичні (аналіз і синтез, узагальнення та систематизація наукових джерел інформації, з метою з'ясування стану опрацювання порушеної проблеми в педагогічній теорії і практиці) та емпіричні (бесіди, опитування, спостереження, педагогічний досвід – для розкриття особливостей професійного розвитку майбутніх фахівців фізичної культури та спорту) методи дослідження.

Результати дослідження. Найпершим й основним кроком щодо формування висококомпетентного фахівця фізичної культури та спорту є навчання у закладі вищої освіти, яке передбачає процеси передавання, засвоєння, збереження і застосування інформації для розв'язання конкретних завдань. Варто зацентувати, що якість освіти у вищій школі залежить від двох діючих суб'єктів – викладача та здобувача освіти, оскільки, складовими навчання є викладання й учіння.

Викладання – діяльність викладача, спрямована на управління навчально-пізнавальною діяльністю здобувача на основі врахування об'єктивних і суб'єктивних закономірностей, принципів, методів, організаційних форм і засобів навчання. У процесі викладання перед здобувачами ставляться пізнавальні завдання, надаються нові знання, організовується самостійна робота із засвоєння, закріплення і застосування знань, проводиться перевірка якості знань, умінь та навичок.

Учіння – цілеспрямований процес засвоєння здобувачами знань, умінь і навичок, регламентований навчальними планами і програмами. Процес учіння заснований на мотивації. Завдання викладача у цьому процесі полягає в тому, щоб допомогти здобувачам засвоїти набутий людством досвід, необхідний для їх майбутньої професійної діяльності [4].

Задля того, аби зазначені процеси функціонували ефективно, а майбутні фахівці з фізичної культури та спорту були максимально якісно підготовлені до професійної діяльності, у Національному університеті «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» запроваджено освітньо-професійну програму 017 «Фізична культура і спорт» на бакалаврському та магістерському рівнях.

Метою провадження даної програми є, зокрема, підготовка фахівців, здатних розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов, під час професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту [2].

Серед фахових компетентностей у пропонованій програмі, що спрямовані на формування дотримання та пропагування здорового способу життя, є здатність: забезпечувати формування фізичної культури особистості; до організації оздоровчо-рекреаційної рухової активності різних груп населення; визначати заходи з фізкультурно-спортивної реабілітації та форми адаптивного спорту для осіб, що їх потребують; зміцнювати здоров'я людини шляхом використання рухової активності, раціонального харчування та інших чинників здорового способу життя; здійснювати навчання, виховання та соціалізацію людини у сфері фізичної культури і спорту, застосовуючи різні педагогічні методи та прийоми; застосовувати сучасні здоров'язбережувальні технології у сфері фізичної культури та спорту; застосовувати засоби різних видів спорту при проведенні занять фізкультурно-оздоровчого спрямування тощо [2]. Виокремлені компетентності розкривають всі необхідні здатності у майбутніх фахівців фізичної культури та спорту які є джерелом пропагування серед населення України здоров'язбережувальних тенденцій.

Не можна залишити без уваги й передбачувані результати навчання, які зорієнтовані на формування у здобувачів освіти наступних навичок: здійснювати навчання руховим діям та розвиток рухових якостей людини в умовах різних форм організації занять фізичними вправами; демонструвати готовність до зміцнення особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та інших чинників здорового способу життя, проведення роз'яснювальної роботи серед різних груп населення; оцінювати рухову активність людини та її фізичний стан, складати та реалізовувати програми кондиційного тренування, організовувати та проводити фізкультурно-оздоровчі заходи; обґрунтовувати вибір заходів з фізкультурно-спортивної реабілітації та адаптивного спорту; використовувати засвоєнні уміння і навички занять популярними видами рухової активності оздоровчої спрямованості; застосовувати сучасні здоров'язбережувальні технології у сфері фізичної культури та спорту тощо [2].

Проте, професійної підготовки у закладі вищої освіти задля ефективної професійної діяльності та виконання здоров'язбережувальних заходів серед громадян недостатньо, адже постійно змінюються умови проживання населення, їх психологічний стан, набувають розвитку різні підходи до здоров'язбереження тощо. Тому, фахівець з фізичної культури та спорту має усвідомлювати необхідність пролонгованого саморозвитку та самовдосконалення. Варто звернути увагу на фахову компетентність 14 ОПП «Фізична культура і спорт» – це «Здатність до безперервного професійного розвитку». Саме ця фахова компетентність має обов'язково бути сформована у зазначених фахівців з метою постійного самовдосконалення й якісної професійної діяльності.

Професійний розвиток – процес, що вимагає пролонгований зусиль, прагнення до освіти, вдосконалення та розвитку. Він вимагає від людини цілеспрямованої активної діяльності та передбачає постійне самовдосконалення. Професійне самовдосконалення майбутнього фахівця фізичної культури та спорту відбувається у двох взаємопов'язаних формах – самоосвіта і самовиховання. Основним змістом самоосвіти є не тільки поглиблення наявних у фахівця знань, умінь і навичок, а їх поширення, опанування матеріалом суміжних наук, формування певних компетентностей з метою досягнення бажаного рівня професійної компетенції. Найдієвішим є свідоме самовиховання, що передбачає системну діяльність особистості, що спрямована на її саморозвиток і формування власної базової культури. Ключовою метою самовиховання сьогодення є досягнення згоди із самим собою, з'ясування власного сенсу життя, самоактуалізація і самореалізація латентних можливостей, наявних здібностей та активне самоствердження у соціумі. Як зазначають науковці [1] «... лише критична самооцінка сприяє самовихованню шляхом постановки конкретної мети, завдань, вирішення яких підносить суб'єкта на новий рівень активності, самореалізації. Зовнішні стимули мають перетворитися у внутрішні спонукання. Успішність самовиховання реалізується у тому разі, якщо навчально-професійна діяльність набуває особистісну значущість, життєвий сенс. Лише за таких умов намагання успішно оволодіти професією, пройти процес професійного становлення, зумовить активність щодо зростання себе як особистості».

На думку В. В. Ягупова саме ці «... чинники мають формувати, а згодом і розвивати суб'єкта професійної діяльності, провідними якістьми, рисами та проявами якого є:

- свідомо активність, яка безпосередньо спрямована на професійну діяльність і на самоактуалізацію в ній;
- свідомо включеність особи, як суб'єкта професійної діяльності, у систему суспільно-виробничих відносин шляхом виконання конкретних посадових компетенцій у певному професійному середовищі;
- ступінь сформованості провідних психічних властивостей та якостей як представника певного професійного середовища та

- конкретного фахівця; це, насамперед, сформованість професійно важливих якостей – професійної свідомості та самосвідомості, фахової Я-концепції, системи індивідуальних цінностей професійної діяльності та фахового буття, професійна суб'єктність;
- свідомо цілеспрямована саморегуляція, самоорганізація та самодетермінація своєї професійної поведінки й діяльності як професійного суб'єкта;
 - здатність і готовність нести усвідомлено повну відповідальність за результати, а також і наслідки своїх дій, вчинків, поведінки і діяльності у межах виконання своїх посадових компетенцій як фахівця;
 - професійна суб'єктність, тобто професійна підготовленість, суб'єктна готовність і фахова здатність бути суб'єктом професійної діяльності у певному професійному середовищі» [5].

Фахівцям різних галузей, зокрема й фізичної культури і спорту, з метою професійного розвитку, необхідно постійно підвищувати власну кваліфікацію (знання, вміння та навички). Основними завданнями підвищення кваліфікації є:

- вдосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей у межах професійної діяльності;
- набуття досвіду виконання додаткових завдань та обов'язків у межах обраного фаху;
- формування та розвиток додаткових компетентностей (цифрової, управлінської, комунікаційної тощо) які можуть стати у нагоді під час професійної діяльності.

Підвищенням кваліфікації фахівців фізичної культури і спорту можуть бути наступні види: стажування; участь у семінарах, практикумах, тренінгах, вебінарах, майстеркласах тощо; участь у конференціях різного рівня; самоосвіта тощо. Формами підвищення кваліфікації є інституційна (очна (денна, вечірня), заочна, дистанційна), на робочому місці, на виробництві тощо. Форми підвищення кваліфікації можуть поєднуватись [4].

Висновки. Отже, професійний розвиток фахівців, зокрема фізичної культури та спорту, – це складний психічно-, соціально-, професійно- та фахово зумовлений процес, який має виключно індивідуалізований характер, а його особливість визначається специфікою фаху та активністю фахівця в професії.

Сучасні вимоги до професіоналізму та кваліфікації фахівців вимагають перегляду підходів до професійної підготовки у вітчизняній вищій школі, яка має орієнтуватися на пролонговану самоосвіту та самовдосконалення. Проаналізувавши провідний педагогічний досвід, як вітчизняний, так і зарубіжний, науково-педагогічний склад Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» кафедри фізичної культури та спорту розробив та впровадив в освітній процес вищу освітньо-професійну програму «Фізична культура і спорт», яка передбачає дотримання вимог сучасності та спрямована на формування висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців та забезпечує їх професійний розвиток як

майбутніх фахівців фізичної культури та спорту які мають стати носіями здоров'язбережувальних засад для населення України.

Список використаних джерел:

1. Козирев М. П., Козловська Ю. Р. Професійне становлення фахівця в умовах вищого навчального закладу. *Науковий вісник: Серія психологічна*. 1'2013. С. 305-313
2. Освітньо - професійна програма «Фізична культура і спорт» URL: <http://surl.li/kwzxef>
3. Плачинда Т.С. Теоретичні і методичні засади забезпечення якості професійної підготовки курсантів льотних навчальних закладів в умовах євроінтеграції: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Черкас. нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького. Черкаси, 2015. 40 с.
4. Плачинда Т.С. Професійний розвиток викладача (для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за спеціальністю 015 Професійна освіта): курс лекцій / автор-упорядник Плачинда Т.С. Кроп.: «Поліум», 2023. 198. с.
5. Ягупов В.В. Професійний розвиток особистості фахівця. Особистість в умовах кризових викликів сучасності: *Матеріали методологічного семінару НАПН України* (24 березня 2016 року) / За ред. академіка НАПН України С.Д. Максименка. К., 2016. С. 229-237.

УДК 379.83 (47) 1918/2024

Наровлянський Олександр

*Український державний центр національно-патріотичного виховання,
краєзнавства і туризму учнівської молоді
al_dan@ukr.net*

Дитячі туристські бази та табори у системі освітнього туризму України

Статтю присвячено розвитку спеціалізованих дитячих туристських баз та таборів в Україні. Встановлено, що перша дитяча туристська база була створена у 1918 році у Києві. Визначено, що після створення профільних закладів позашкольної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку саме вони стали відігравати провідну роль у організації дитячих туристських баз та таборів. Встановлено сучасний стан системи дитячих туристських баз та таборів в Україні. Проаналізовано роль, яку відігравали дитячі туристські бази та табори у розвитку освітнього туризму.

Ключові слова: позашкольна освіта, освітянський туризм, дитячі туристські бази, дитячі туристські табори.

Narovlyanskiy O. Children's tourist base and camps in the educational tourism system of Ukraine. *The article is devoted to the development of specialized children's tourist bases and camps in Ukraine. It is established that the first children's*